

DOCUMENTUL FINAL

Data: 18 Octombrie 2002

Locul: Chișinău

Participanții la Seminarul “Accesul la Justiție și Fenomenul Torturii în Locurile de Detenție” din 18 Octombrie 2002 și Comitetul Helsinki pentru Drepturile Omului din Moldova,

Luând în considerație Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale, Convenția europeană pentru prevenirea torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante, Convenția ONU împotriva torturii și altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante ratificate de Republica Moldova,

Conducându-ne de constatările Comitetului European pentru Prevenirea Torturii și recomandările formulate în adresa Guvernului pentru respectarea obligațiilor asumate de Republica Moldova la ratificarea Convenției europene pentru prevenirea torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante,

Considerând că prevenirea torturii într-o societate democratică este o prioritate nu doar pentru autoritățile de stat dar și pentru societatea civilă a Republicii Moldova,

Reafirmând atașamentul față de respectarea drepturilor omului și libertăților fundamentale pentru fiecare persoană aflată pe teritoriul Republicii Moldova și instituirea statului de drept,

Luând în considerație că legislația procedural penală și administrativă în ceea ce privește prevenirea torturii și accesul la justiție pentru orice persoană conține imperfecțiuni,

Au convenit asupra celor ce urmează:

1. *A asigura efectiv accesul la justiție* pentru deținuții instituțiilor penitenciare și altor locuri de detenție, prin:

- Garantarea accesului nelimitat și necondiționat al avocatului la persoana reținută imediat din momentul reținerii acesteia;
- Crearea unui Centru Informativ pentru Avocați, care va dispune de informații asupra fiecărui caz de reținere sau aplicare a arestului față de oricare persoană, astfel punând la dispoziția avocatului informație actualizată despre locul de detenție a clientului;
- Aducerea la cunoștința rudelor sau a altor persoane (la indicația reținutului) faptul reținerii sale imediat din momentul aplicării;
- Interzicerea oricărei măsuri de anchetă cu persoana reținută administrativ sau penal în lipsa avocatului ales sau numit și fără examinarea medicală a persoanei la momentul aducerii și eliberării din/în locul de detenție preventivă;
- Completarea art. 193. (4) CPP cu textul "în cazul când bănuitul, învinuitul deplânge acțiuni de aplicare a torturii , procesul penal va fi suspendat în privința lui până la efectuarea expertizei medico-legale, care ar stabili capacitatea lui de a fi supus procedurilor de ancheta cu participarea lui";
- Definirea noțiunii „termen rezonabil” în procedura de anchetare penală și de examinare în instanța de judecată a dosarelor astfel, încât să se evite cazurile de târăgănare nemotivată a oricărui dosar și detenția persoanei pentru o perioadă nedeterminată sau excesivă;
- Interzicerea cenzurării corespondenței reținutului și deținutului prin lege, ceea ce ar asigura respectarea dreptului persoanei la viață privată și inviolabilitatea corespondenței;
- Dezvoltarea metodelor moderne de anchetă, prin aplicarea cărora s-ar aduna probe pe dosar din alte surse decât auto denunțarea și recunoașterea vinei de către bănuit, astfel micșorând cazurile de aplicare fără temei a forței fizice și abuzurilor de serviciu din partea organelor de poliție;

- Acordarea oricărei persoane dreptul de a sesiza Curtea Constituțională;
- Asigurarea întreprinderilor libere și confidențiale între avocați și clienții lor, în locurile special amenajate pentru aceste întreprinderi în incinta Comisariatelor de poliție, izolatoarelor și instituțiilor penitenciare;
- Elaborarea îndrumărilor metodice despre infracțiuni specifice pentru organele de poliție;
- Asigurarea remunerării echitabile avocaților care participă la dosare penale din oficiu (pe art.44 CPP);
- Formarea procuraturii Specializate de supraveghere a respectării legislației în instituțiile penitenciare și atragerea în această activitate a societății civile;
- Instanța de judecată să emită încheieri de aducere a martorilor pe dosar doar în baza demersurilor părților pe dosar, astfel asigurând imparțialitatea instanței în examinarea cauzei;
- Completarea Codul Penal nou cu articolul „Tortura” în următoarea redacție: „Tortura desemnează orice act prin care se provoacă unei persoane, cu intenție, o durere sau suferințe puternice, de natură fizică sau psihică, în special cu scopul de a obține, de la această persoană sau de la o persoană terță, informații sau mărturisiri, de a o pedepsi pentru un act pe care aceasta sau o terță persoană l-a comis sau este bănuită ca l-a comis, de a o intimida sau de a face presiune asupra unei persoane terțe, sau pentru orice alt motiv bazat pe o formă de discriminare, orice ar fi ea, atunci când o asemenea durere sau suferință sunt provocate de către un agent al autorității publice sau orice alta persoană care acționează cu titlu oficial, sau la instigarea sau cu consimțământul expres sau tacit al unor asemenea persoane”;
- Asigurarea accesului eficient și efectiv reținuților militari la justiție;
- Excluderea dreptului de intentare a dosarelor penale din competența organelor de poliție, acordând organelor procuraturii competența exclusivă;

- Perfecționarea sistemului dărilor de seamă și de apreciere a activității polițiștilor pentru excluderea aplicării violenței nejustificate și falsificarea rezultatelor anchetei.

2. *Asigurarea accesului la servicii medicale* pentru deținuții instituțiilor penitenciare și altor locurilor de detenție, prin:

- Introducerea modificărilor în legea privind controlul și prevenirea consumului abuziv de alcool, consumului ilicit de droguri și alte substanțe psihotrope, astfel ca persoanele să fie tratate în instituțiile subordonate Ministerului Sănătății;
- Lichidarea centrelor de dezalcoolizare în Republică;
- Ne-discriminarea HIV Infecțiilor;
- Introducerea examinării medicale obligatorii pentru toate persoanele reținute de facto și de jure în Comisariatele de poliție cu înscrierea concluziilor medicale asupra stării fizice a persoanei în procesul verbal de reținere;
- Introducerea în personalul locurilor de detenție din Comisariatele de Poliție câte o unitate de lucrător medical;
- Formarea unui Comitet Coordonator compus din reprezentanții Departamentului Instituțiilor Penitenciare, Ministerului Sănătății și societate civilă pentru asigurarea tuturor deținuților accesul la servicii medicale prin colaborare comună;
- Asigurarea de către instituțiile subordonate Ministerului Sănătății posibilitatea reală pentru fiecare deținut de a apela la asistență medicală specializată, iar asistența medicală de urgență și spitalicească pentru deținuți să fie gratuită;

3. *Asigurarea accesului liber al Organizațiilor Nonguvernamentale în instituțiile penitenciare, prin*

- Admiterea nestingherită a ONG-urilor specializate pentru monitorizarea locurilor de detenție, inclusiv cele de detenție provizorie și anchetă preliminară, precum și asupra activităților organelor de poliție;

- A propune Comitetului european pentru Prevenirea Torturii instituirea filialei sale în Republica Moldova;
- Crearea Centrului pentru coordonarea măsurilor și activităților de prevenire a torturii și tratamentului inuman și pregătirea de către acesta, cu participarea ONG - urilor de drepturile Omului, a Planului de Acțiuni;

4. *Modificarea cadrului legislativ* cu privire la privațiunea de libertate, prin:

- Adoptarea unei Legi care să întrunească toate elementele privațiunii de libertate aplicate persoanelor pentru al aduce în fața justiției sau pentru al pedepsi pentru infracțiunea comisă, pentru prevenirea torturii, cu indicarea la concret a statutului persoanei private de libertate;
- Precizarea legislației procedural penale și a prevederilor Legii cu privire la poliție în ceea ce privește temeiurile în baza cărora organele de forță sînt îndreptățite să aplice forța fizică;
- Revizuirea prevederilor cadrului legislativ privind arestul disciplinar aplicat militarilor pentru asigurarea respectării față de această categorie a dreptului la libertatea și siguranța persoanei;
- Reglementarea exhaustivă în codul de procedură penală a tuturor circumstanțelor și formelor de detenție;
- Instituirea funcției de expert criminolog independent;
- Enumerarea exhaustivă a tuturor drepturilor persoanei reținute cu includerea lor în Codul de procedură penală și Codul cu privire la Contravenții Administrative;
- Elaborarea Codului de Deontologie pentru fiecare categorie de funcționar de stat;

5. *Ameliorarea situației în sistemul penitenciar*, prin:

- Îmbunătățirea condițiilor de detenție în vederea micșorării numărului de deținuți în celulă

- Acreditarea locurilor de detenție înainte ca acestea să fie date în exploatare,
- Trecerea la sistem de întreținere a deținuților în instituții de tip cameră;
- Îmbunătățirea condițiilor de lucru a colaboratorilor sistemului penitenciar prin majorarea salariilor personalului;

6. Modalitatea de realizare a propunerilor incluse în acest Document:

- Elaborarea unor modificări la legi ce reies din propunerile formulate, astfel ca problemele enumerate în acest document să-și găsească o reflectare în cadrul legislativ, devenind obligatorii;
- Stabilirea relațiilor de colaborare cu instituțiile de stat și obștești într-u găsierea posibilelor soluții;